

Autor Coordonator volum
Judecător dr. Rodica Aida Popa
Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție
Reprezentantul României la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni

**NOI INSTITUȚII ALE DREPTULUI PENAL ȘI DREPTULUI
PROCESUAL PENAL ÎN DIALOGUL INTERPROFESIONAL
ÎNTRE JUDECĂTORI ȘI AVOCAȚI**

Prezentări și referate ale lectorilor din cadrul ciclului „Conferințele proiectului național din perspectiva Avizului nr. 16 asupra relațiilor dintre judecători și avocați adoptat de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei” ciclu de conferințe desfășurat în perioada iunie, septembrie 2014 - martie 2015

Autor Coordonator volum
Judecător dr. Rodica Aida POPA
Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție
Reprezentantul României la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni

NOI INSTITUȚII ALE DREPTULUI PENAL ȘI DREPTULUI PROCESUAL PENAL ÎN DIALOGUL INTERPROFESIONAL ÎNTRE JUDECĂTORI ȘI AVOCAȚI

Prezentări și referate ale lectorilor din cadrul ciclului „Conferințele proiectului național din perspectiva Avizului nr. 16 asupra relațiilor dintre judecători și avocați adoptat de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei” ciclu de conferințe desfășurat în perioada iunie, septembrie 2014 - martie 2015

Universul Juridic
București
-2015-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2015, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**Noii instituții ale dreptului penal și dreptului procesual penal în
dialogul interprofesional între judecători și avocați / coord.:**

Rodica Aida Popa. - București : Universul Juridic, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-670-1

I. Popa, Rodica Aida (coord.)

343

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

INTRODUCERE

Această carte constituie cea mai reală și efectivă concretizare a nevoii de schimbare, în atitudine, gândire și acțiune. Acest lucru s-a putut realiza numai cu ajutorul unor oameni frumoși suflătește, cu bucurie de a dialoga real și efectiv în cadrul unui proces de schimbare profundă în societatea românească și mai ales în Justiție.

Anul 2014 a fost anul intrării în vigoare a noilor coduri în materie penală, ceea ce a reprezentat o cotitură în cunoașterea noilor instituții penale și procesual penale, însă punerea lor în aplicare presupunea organizare, spirit inovator, realism și flexibilitate.

Multitudinea formelor de abordare a constituit o modalitate realistă și pragmatică, ceea ce a dat consistență acestui proces.

Întregul sistem judiciar cu maturitate și responsabilitate a aplicat noua reglementare, așa încât prevederile și-au început noua lor viață în deplină armonie cu cele vechi, judecătorului revenindu-i misiunea responsabilă de a aplica legea cea mai favorabilă inculpatului, misiune care se derulează și acum în cazurile care se află în această etapă.

Noile instituții ale codurilor în materie penală, cum ar fi de exemplu, acordul de recunoaștere a vinovăției, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea executării pedepsei, procedura de recunoaștere a vinovăției în reglementarea statuată și-au început lunga lor existență prin modul în care se aplică.

Noile organe judiciare instituite, urmare a separării funcțiilor judiciare, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară pun în aplicare prevederile specifice, dispunând măsurile ce le sunt date în competență, asigurând un act de justiție echilibrat și gradual.

Înalta Curte de Casație și Curtea Constituțională prin atribuțiile conferite au pronunțat decizii de interpretare asupra mai multor prevederi, atât ale Codului penal, cât și ale Codului procesual penal, fie dându-le mai multă conformitate în aplicare unora dintre ele, fie conducând la amendarea de către legiuitor a acelor prevederi constatate ca fiind neconstituționale.

Așadar, corpul instituțional, cât și noile prevederi sunt în permanență vii prin modul cum li se asigură aplicabilitatea.

Procesul de cunoaștere, aplicare și, mai ales, acceptare de către opinia publică a noilor atribuții și competențe ale justiției penale se realizează numai pe calea unui dialog interprofesional, care a fost deschis pentru judecătorii și avocații români, prin prisma recomandărilor Avizului nr. 16 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni.

Opiniile participanților judecători și avocați – în cadrul ciclului de opt conferințe ale proiectului național din perspectiva Avizului nr. 16 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni – asupra unora dintre noile instituții ale Codului penal și Codului de procedură penală contribuie la formarea noii culturi juridice.

Pe această cale aduc mulțumiri partenerilor acestui proiect: Consiliului Superior al Magistraturii; Uniunii Naționale a Barourilor din România; Institutului Național de Pregătire și Perfecționare al Avocaților; Institutului Național al Magistraturii, care au făcut posibilă realizarea acestui proiect.

Intervențiile celor mai înalți reprezentanți ai Ministerului Justiției în cadrul dezbaterilor au facilitat comunicarea și au condus la punerea în aplicare a unor noi forme și modalități de lucru, în relația avocați și minister.

De asemenea, în mod deosebit aduc călduroase mulțumiri decanilor Barourilor locale, respectiv București, Râmnicu Vâlcea, Brașov, Alba, Cluj-Napoca, Constanța, Timișoara, Suceava și tuturor decanilor care și-au desemnat reprezentanții și celor care au participat și au

dat viață reglementărilor prin viile dezbateri, precum și deschiderea față de chestionarul pus la dispoziție pentru sondarea unor aspecte interprofesionale.

În egală măsură, aceste conferințe au avut loc prin aportul deosebit al tuturor președinților curților de apel, care, fie personal, fie prin reprezentanții desemnați au asigurat o prezență activă și creatoare la organizarea conferințelor, precum și prin modul în care au asigurat modul de difuzare a chestionarului elaborat.

Contribuțiile tuturor participanților la conferințe ne-au îmbogățit orizontul de cunoaștere și pragmatism și se cuvine să aducem mulțumiri tuturor judecătorilor și avocaților care cu profesionalism și entuziasm s-au implicat.

Modernitatea acestor conferințe, atât prin prezentări, cât și dezbateri, s-a realizat și prin aria de difuzare a acestora în mediul virtual, pe calea platformei media profesională juridice.ro, a căror profesioniști comunicatori virtuali au facilitat transmiterea nu numai a informației, dar au contribuit și la formarea culturii juridice prin noua dimensiune a comunicării.

Acum, când am materializat proiectul nostru și prin această carte, proiectul se întregeste unitar, întrucât cuvântul se fertilizează și în bucuria răsfoitului unor pagini, care au fost tipărite de o prestigioasă editură deschisă extinderii ariei cunoașterii, și anume Universul Juridic, a cărei platformă on line ne va permite difuzarea contribuțiilor noastre spre cercetare și aprofundare, mulțumirile noastre adresându-li-se și lor, făuritori de bucurie juridică.

Sunt convinsă că această carte va fi un instrument util teoreticienilor și practicienilor, dar și studenților și auditorilor de justiție în activitatea pe care o desfășoară fiecare, contribuind la consolidarea sistemului judiciar.

Jud. dr. Rodica Aida Popa

*Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție
Reprezentantul României la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni*

NOILE DIMENSIUNI ALE PROFILULUI JUDECĂTORULUI ROMÂN ÎN DIALOGUL INTERPROFESIONAL CU AVOCAȚII

Jud. dr. Rodica Aida POPA

Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Reprezentantul României la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni

În epoca contemporană în România au loc profunde modificări ale mentalității în abordarea activității la nivelul societății.

Mărturisesc că încep demersul meu cu această concluzie pentru că este fundamentată pe propriile mele observații, percepții, analize, dar și trăiri, așa încât nevoia de a transmite acest lucru apare ca necesară în a evidenția nevoia de schimbare a celor care înfăptuiesc acte de dreptate.

La nivelul vieții observabile Bucureștiul, dar și celelalte zone urbane ale țării cunosc o viață cotidiană tumultuoasă la nivelul activității fiecăruia, ceea ce se face simțită în raporturile de comunicare și mai ales în modul în care au loc schimburile de idei și punerea în aplicare a unor sarcini și atribuții concrete.

Instituțional, formele clasice, formaliste prin adrese, solicitări, cereri, adeverințe, facturi se mențin, nevoia omului de a simți hârtia și de a o înregistra într-un circuit intern și a o procesa face ca numărul operațiunilor în timp să aibă o prioritate necesară rezultată din nevoia de a simți material și mai mult de a confirma nevoia de control și verificare.

Argumentele menținerii unui asemenea instrument birocratic se fundamentează și pe analize asupra ocupării resursei umane și mai ales a mentalității exclusiviste că întotdeauna suportul material este cel care dă sens existenței noastre.

Admit că acestea sunt la acest moment nevoi care țin de o mentalitate clasică de gândire, alimentată și de faptul că tehnologia virtuală, spațiul care ne invadează de foarte multă vreme și care în prezent are din ce în ce mai mulți susținători a dat așa-zise rateuri, ca urmare a căderilor de energie, ceea ce face imposibil controlul operațiunilor.

Nimic mai fals, pentru că orice informație înregistrată în mediul virtual este stocată și salvată, existând proceduri de arhivare și stocare a tuturor datelor. Mai mult, activitatea de digitalizare a tuturor informațiilor, cărților, arhivelor permit simplificarea activității și posibilității de diversificare a altor opțiuni.

Oricum, tehnologia se minimizează, comunicarea se plasează în rețelele virtuale, schimburile de informații, activități circulă în acest spațiu, încât în prezent o pondere semnificativă la nivel global se consumă în acest nou câmp.

În România, viața se derulează în pas cu tehnologia, toate domeniile cunoscând o pondere mai mare sau mică din perspectiva virtualității, însă ceea ce reprezintă o realitate și o concluzie este faptul că că omenirea va integra tehnologia în activitatea curentă și se va bucura în continuare de timpul care îi este destinat.

Justiția, ca autoritate constituțională în realizarea misiunii sale de serviciu public are nevoie de o nouă abordare structural instituțională și o nouă mentalitate.

Interesul justițiabilului este acela de a i se asigura în mod eficient, realist, pragmatic și convingător că nevoia de dreptate în raporturile interumane, dar și instituționale, respectiv cu persoane juridice îi este asigurată prin lege, alături de garanțiile oferite și punerea lor în aplicare de către cei care înfăptuiesc justiția.

Acestea presupun existența respectului față de persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente, suspect, inculpat în cadrul procesului penal, atât de către judecător, cât și de avocat și procuror, precum și de întregul personal din sfera justiției, cât și de alți experți care pot să furnizeze date, expertize care să conducă la rezolvarea conflictului.

O primă realitate actuală este nevoia de dialog interprofesional între judecători și avocați în realizarea unor bune practici în punerea în aplicare a normelor procedurale.

Noile instituții ale dreptului penal și ale celui procesual penal, prin intrarea în vigoare a codurilor la 1 februarie 2014 au constituit un cadru favorabil realizării unei comunicări deschise, transparente și echilibrate între judecători și avocați.

Această coordonată a comunicării între cele două profesii se poate aborda din perspectiva convergenței, dar și complementarității atribuțiilor judecătorilor și avocaților.

În spiritul recomandărilor Avizului nr. 16 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni privind relațiile între judecători și avocați a fost inițiat un proiect național, în vederea stabilirii unei punți de dialog și comunicare efectivă între judecători și avocați.

Deschiderea dialogului între cele două profesii a avut loc în cadrul a opt conferințe, care au reunit la masa discuțiilor judecători de la instanțele arondate curților de apel, inclusiv acestea și respectiv avocați din cadrul barourilor locale, cărora li s-au alăturat cadre universitare și experți din cadrul institutelor profesionale, unii dintre aceștia din urmă practicieni, ceea ce a făcut ca dialogul interprofesional să se desfășoare la un înalt nivel științific.

Dincolo de aspectele teoretice și practice au fost abordate cele de deontologie interprofesională, care își au sorginea în valorile fundamentale comune, respectiv independența justiției, responsabilitatea, competența profesională, respectul reciproc, care au condus la discutarea unor raporturi comune interumane din perspectiva atribuțiilor specifice convergente interinstituționale.

Așadar, legitimitatea identificării avocaților constituiți în forma specifică profesiei, prin lege, cu cardurile eliberate ce certifică apartenența acestora la CCBE și posibilitatea verificării existenței lor în tabloul avocaților în sistem informatic, nevoia de forme de pregătire comune interprofesionale inclusiv cu procurorii, existența unui modul de etică interprofesională la nivelul auditorilor de justiție, necesitatea unor întâlniri periodice pentru măsuri organizatorice între instanțe și barouri, încheierea unor protocoale de colaborare pentru bune practici instituționale sunt numai câteva dintre aspectele puse în discuție și care la unele dintre acestea au fost găsite soluții concrete.

Elaborarea chestionarului cu privire la identificarea unor nevoi comune ale celor două profesii și difuzarea acestuia, atât către judecători, cât și avocați, ne-au permis a sonda deschiderea către interdisciplinaritatea abordărilor, iar asupra răspunsurilor primite, sub aspectul procentelor ce au rezultat ne conduc la concluzia continuării dialogului interprofesional.

O altă realitate actuală este deschiderea dialogului între judecători, avocați și procurori în scopul găsirii unui dialog interprofesional deschis și transparent la profesiile care lucrează în interesul justițiabilului.

Organizarea unor conferințe, cu module pe aspectele de alternativitate a unor instituții în materie penală, dar și civilă sunt menite să confere încredere justițiabilului că are la îndemână și alte modalități decât justiția și pe care chiar aceasta îi invită să opteze pentru ele.

Profilul magistratului român în actuala etapă de consolidare a sistemului judiciar român reprezintă o proiecție în care unicitatea umană în diversitatea modelelor multiculturale conferă umanității bogăție spirituală, creativitate și moștenire viitoare într-o nouă dinamică.

Capacitățile umane și specifice profesiei de magistrat își găsesc în judecătorul român un potențial enorm care îi va permite să comunice cu ceilalți actori interprofesionali nu numai pe

baza regulilor procedurale și bunelor practici, dar și în mediul virtual, prin crearea unui nou profil informatic, prin simplificarea limbajelor și prin acceptarea încrederii conferite de acest mediu.

Desigur, că spațiul virtual va permite asigurarea unor sisteme de identificare și certificare care vor facilita comunicarea între judecător și avocat, înlăturându-se astfel barierele de neîncredere.

Sistemul video inteligent în mediu virtual ne este deja propus prin noile tehnologii virtuale care se lansează în piață și ale căror funcții inteligente vor pune bazele unei noi civilizații om-mașină, în care regulile societății virtuale asigură justiției virtuale credibilitate.

Serviciile exclusiv virtuale vor crea un cadru facilitator semnificativ pentru ameliorarea condițiilor de încredere a justițiabilului, iar dialogul între judecător și avocat în procedurile necontencioase ori în asigurarea comunicării între aceștia sunt numai câteva modalități care vor eficientiza dialogul interprofesional.

Complementaritatea procedurilor tradiționale cu cele virtuale dau conținut noii ere digitale, iar profilul performant al judecătorului îi va fi asigurat de instrumentele de cunoaștere virtuale în relația pe care o va stabili cu celelalte profesii, așa încât să fim convinși că aria cunoașterii umane și existenței sale în spațiul virtual reprezintă o nouă era a civilizației umane.

GÂNDURI ȘI REALITĂȚI DESPRE PROIECTUL PRIVIND RELAȚIILE DINTRE JUDECĂTORI ȘI AVOCAȚI DIN PERSPECTIVA AVIZULUI NR. 16 (2013) AL CONSILIULUI CONSULTATIV AL JUDECĂTORILOR EUROPENI (PROIECTUL)

*Av. dr. Gheorghe FLOREA
Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România*

În fața provocărilor legislative și mediatice din ultima vreme, orice om de bună credință își pune întrebări precum: ce înseamnă „relația dintre judecători și avocați”? cum ar trebui să fie aceasta? care este limita legitimității acestei relații? cum ar trebui să relaționeze profesional, corect un judecător cu un avocat? ce ar putea să discute cei doi, altceva decât într-un cadru legal, și ce pot urmări și obține prin această relaționare?

În toate țările europene **crearea unui cadru transparent în care avocatul poate relaționa cu judecătorul**, în care avocații și judecătorii pot împărtăși opinii față de provocările legislative pe care le întâmpină în egală măsură, dar și opinii privind modurile în care pot fi armonizate etica și deontologia celor două profesii este o preocupare permanentă a fiecărui profesionist în parte, dar și o preocupare instituțională. Principiul fundamental al independenței, pe care îl împărtășesc, în abordări diferite, atât magistrații, cât și avocații reclamă adesea abordări din unghiuri diferite ale problematicii unei eventual dialog interprofesional, mai ales dacă acesta este organizat.

Recomandările Avizului nr. 16 privind relațiile dintre judecători și avocați, adoptat de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), cu prilejul celei de a 14-a reuniuni plenare a CCJE, desfășurată la Strasbourg în 13-15 noiembrie 2013, au stat la baza Proiectului concretizat în Conferințele cu caracter regional organizate prin colaborarea dintre Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Magistraturii, Uniunea Națională a Barourilor din România și Institutul Național pentru Pregătirea Avocaților, sub auspiciile manageriale ale Reprezentantului României la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, doamna dr. Aida Popa, judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție a României.

Obiectivul specific al Proiectului a fost **inițierea și punerea în aplicare a unor soluții tehnico-juridice și a unor bune practici în procesul penal**, mai ales din perspectiva unor instituții nou introduse în legislația română. Dezideratul **elaborării unui Cod deontologic interprofesional comun al judecătorilor și avocaților** a fost deocamdată verificat pe calea unui chestionar care a fost elaborat și propus ambelor categorii de profesioniști implicați în Proiect, de către reprezentantul României la CCJE.

Proiectul **nu și-a propus identificarea de modalități de rezolvare a unor conflicte punctuale între judecători și avocați**, care se întâmplă oriunde în lume. Nu este o problemă „autohtonă”! Este iminent ca, acolo unde există proceduri legale bazate pe contradictorialitate și în care se dezvoltă logica conflictuală, să existe și tensiuni. Uneori dialogul dintre profesii s-a „orientat” natural spre această problemă, care, la debutul Proiectului a marcat și spațiul public, printr-o coincidență nu tocmai fericită! Proiectul demonstrează valabilitatea cooperării în tratarea realității.

S-a demonstrat că interdependențele profesionale reclamă limite de reținere colectivă bazată pe voință care acceptă standarde minimale de conduită impuse de evoluția fiecărei profesii juridice.

Este benefică exprimarea liberă a opiniilor într-o lume în care crizele, adesea provocate din lipsa comunicării, sunt o realitate a vremurilor pe care le trăim. „Crize” în raporturile interprofesionale s-au produs și în trecut și se vor produce și în viitor. Susținătorii „revanșelor” neapărat public afișate devin tot mai vocali. Și cei care cred în dialogul constructiv ar trebui să își facă auzite vocile. Nu putem accepta la nesfârșit să fie numiți „naivi” sau „idealiști” cei care cred că beneficiile comunicării se maximizează dacă există un Proiect coordonat care vizează practica lecției cooperării.

Alte opțiuni lasă loc, cu siguranță, unei situații mai rele!

Proiectul a generat o bunăvoință necesară pentru o cauză colectivă care are ca laitmotiv „îmbunătățirea înțelegerii” reciproce și a „fațetei nevăzute” a profesiilor juridice implicate.

Proiectul nu te obligă să ascuți! Fiecare participant este invitat să ridice glasul cu argumente reale pentru BINELE COMUN!

Proiectul nu-și propune marginalizarea „vocilor critice”, dar nu permite deconectarea în mod periculos de la respectarea crezului profesional care exclude rezistența la abordarea subiectelor „critice” privind deontologiile profesiilor cu o forță suficientă să amendeze preconcepțiile.

Standardele de conduită, bunele practici confruntate cu nevoia aplicării unei legislații bazate pe o filozofie nouă într-o realitate care provoacă permanent, exclud agendele protecționiste, confruntări fără final previzionat rezonabil și impun coerență.

Paradoxul voluntarismului interinstituțional care a stat la baza inițierii Proiectului a fost conservat în fiecare demers inițiat în Proiect și a dat posibilitatea, cel puțin în principiu, unei acțiuni colective în interesul unui scop superior.

Amânarea asumării sau ocolirea adevărului nu sunt specifice conduitei altruiste a persoanelor care s-au angajat în Proiect. Nu a interesat și nu interesează încă dezvoltarea și folosirea mecanismului „*numește și fă de rușine*” pentru a construi un alt mod de comunicare în public a profesioniștilor implicați în realizarea, în condițiile legii, a activităților impuse de realizarea justiției. Critica vocală, adeseori susținută în spațiul public de interese extrinseci obiectivelor asumate instituțional cu privire la relațiile interprofesionale este benefică.

Principiul potrivit căruia relațiile corecte încă pot fi atinse și generalizate „*dacă acționăm acum*” cu conștiința legitimării dialogului pentru igienizarea mediului interprofesional este, în realitate, motorul dezvoltării Proiectului. De aceea, nu se laudă excesiv succesul, criticile sunt înfățișate, dar în maniera atenuată de principiile comunicării oneste, în care este esențială respectarea promisiunilor, fără de care nu se poate construi.

Participarea constructivă este fundamentală. Colaborarea voluntară a celor interesați și parteneriatul ca bază de acțiune întrețin temperatura reală a Proiectului.

Prin crearea unui cadru transparent de dialog și comunicare Proiectul a urmărit **crearea unei relații interprofesionale pe termen lung**, în scopul realizării unor interese superioare privind statul de drept, care implică protecția drepturilor fundamentale ale cetățeanului și de care sunt deopotrivă responsabili, atât magistrații, cât și avocații.

Scopul Proiectului este și consolidarea **unei culturi juridice comune** privind conștientizarea rolurilor judecătorilor și avocaților în funcționarea justiției, conștientizarea aportului fiecărui profesionist al dreptului la îmbunătățirea relațiilor procedurale, a aportului dialogului și al comunicării realizate în cadrul procedurilor legale la realizarea corectă a aplicării legii, dar și dezvoltarea înțelegerii și a respectului reciproc în limitele rezervate de lege rolului fiecărui participant la înfăptuirea justiției, a responsabilităților de orice natură.

O cultură juridică comună necesită și **o formare comună**. Rezultatul unei formări profesionale în comun a judecătorilor și a avocaților participanți în Proiect la cele opt conferințe